СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXXI. Число 7. Джерзи Сіті, Н. Дж., вторoк, 9. січня, 1923. VOL. XXXI. No. 7. Jersey City, N. J., Tuesday, January 9, 1923. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

СЕНАТ ЗА ВІДКЛИКАННЄМ АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСК ЗНАД РЕНУ

ВАШІНГТОН, 6. січня. — Сенат рішив нині 57 голосами проти 6 відкликати американські війска знад Рену, як сього домагалася внесена сенатором Рідом резолюція.

Рівночасно сенат приняв резолюцію, в котрій заявляється, що сей крок не треба розуміти яко ворожий супроти котрої-небудь держави в Европі. Резолюція стилізована так, що президент Злучених Держав може зробити так, як він вважає за відповідне.

Ухваленнє резолюції попередила довша дебата, підчас котрої сенатор Нелсон остро критикував думку відкликання війск з Німеччини, а сенатори Лодж та внескодавець обороняли.

ГУВЕР НЕ ХОЧЕ ПРИНЯТИ СТАНОВИЩА МІНІСТРА НУТРІШНИХ СПРАВ

ВАШІНГТОН, 6. січня. — Президент Гардинг предложив місце секретаря (міністра) внутрішних справ, яке буде опорожнене з днем 4. марта наслідком уступлення секретаря Фола, теперішньому секретареви торговлі Гербертови Гуверови. Гувер відкинув пропозицію по тій причині, що він виробив плян далеко йдучих реформ департаменту торговлі і його ще не викінчив.

ПРОЦЕС ПРОТИ КУ-КЛАКС-КЛЕНА

БЕСТРОП, Лунзіяна, 6. січня. — Межи свідками, переслуханими судом, що розбирає справу нападу Ку-Клакс-Клена на Ричардса та Даннеласа, були Андрус та Деннел, котрі теж належали до групи пяти осіб, котрих пірвали закаптурені члени потайної організації. Вони оповідали, як товпа схопила їх, як їх била, волочила і знущалася другими способами. Вони заявили згідно, що вони не можуть пізнати ні одного учасника, але вони певні, що се робили члени Ку-Клакс-Клена, хоча може не сама організація офіціяльно.

Два лікарі, котрі робили досліди над тілами жертв, добутими з озера, зізнали, що на тілах найдено безсумнівні сліди дикого знущання.

Уряд прокуратора стейту заявив, що він має спис цілого ряду осіб, вмішаних в напади Ку-Клакс-Клена та що вже сього тижня наступлять дальші арештовання виновників.

КОРАБЕЛЬНОМУ ЗАКОНОВИ НЕ ВЕДЕТЬСЯ

ВАШІНГТОН, 6. січня. — Републиканські сенатори робили старання, щоби обмежити час дебати над проектом субсидії для корабельних підприємств і в той спосіб прискорити ухваленнє закона, але се їм не вдалося. Сенат заявився проти обмеження дебати і проект знов кинено в кут.

НОВИЙ ПРОГИБІЦІЙНИЙ ПРОЕКТ

ВАШІНГТОН, 6. січня. — Виступивши недавно в конґресі зі закидом, що й члени конґресу та урядники переступають прогибіційний закон, джорджійський конґресмен Апшо вніс нині проект закона, після котрого не лишень продажа але й купованнє алькоголічних напитків має бути каригідне.

Конґресмен Волстед, котрий є автором прогибіційного закона, спротивився проектови на тій основі, що коли б карати покупця та продавця, то тоді на десять случаїв девять уходилоби безкарно, бо ніхто не хотівби свідчити. Щоби запобігти сьому, конґресмен Апшо додав до свого проекту ще один уступ, після котрого свідок, який складаючи зізнання обтяжив себе самого, не має бути караний.

Мериленський конґресмен Гил сейчас поставив запит до автора проекту, чи не вносить він сеї послідної точки якраз нате, аби уникнути кари, яка на нього самого спалаби, якби він підчас зізнання на других мав признатися, що й він не без вини.

ВИДАТКИ УРЯДУ

ВАШІНГТОН, 6. січня. — В конґресі внесено проект резолюції про видатки на независлі від департаментів (міністерств) уряди. Проект предвиджує видаток в сумі 396 міліонів долярів.

В конґресі внесено також проект видатків на потреби департаменту рільництва, котрий домагається о 26 міліонів долярів більше, як попереднього року.

СТЕЙТОВИЙ СЕНАТОР ОБЖАЛОВАНИЙ ЗА ПІДКЛАДАННЄ ДИНАМІТУ

БОФАЛО, Ню Йорк, 6. січня. — Роберт Лайсі, робітничий провідник з Бофало котрого недавно вибрано стейтовим сенатором, віддався нині в руки суду, котрий обжаловує його за участь в підкладанню динаміту під поїзд зелізниці коло водопаду Найеґра дня 17. вересня м. р. коли то 50 осіб було легко ранених.

З ним обжаловано 10 других провідників зелізничого страйку. Лейсі зложив запоруку в сумі 5,000 долярів.

З ПРОЦЕСУ ЗА ГЕРИНСЬКУ МАСАКРУ СКЕБІВ

МАРІОН, Илинойс, 6. січня. — Оборонці обжалованих предложили нині ряд свідків на доказ, що ні один з обжалованих не був в день масакри на місци події.

Свідки оборони зізнавали, що страйкарі не знущалися над своїми плінниками та що всі сторожі скебів се були чужинці, не відомі в Герині.

ПЛЯН ПОРЯДКОВАННЯ ЦИВІЛЬНОГО ВОЗДУХОПЛАВСТВА

Конґресмен Винслов пропонує завести при департаменті (міністерстві) торговлі спеціяльний уряд для нагляду над цивільним (невійсковим) летництвом. Сей уряд мавби також за обовязок розширити вживаннє літаків для торговельного перевозу та вправляти летунів для будучого вжитку армії.

ЗАВОРУШЕННЯ ПРОТИ МУРИНІВ У ФЛОРИДІ

Після заворушень білих проти Муринів в Розвуд, Флорида, осталося в четвер вечером всего 12 муринських домів. В пятницю рано на сі доми напали громади білих та спалили їх до тла. Всі мурини, мешканці сих домів, були в той час в лісі.

АДВОКАТИ У ВЯЗНИЦІ

Перед бруклинським судом поставлено в пятницю 76-літного адвоката Алфреда Бритона та його 46-літного сина й спільника в адвокатській канцелярії. Обох прокураторія обвиняє за вживаннє на свою користь гроший своїх клієнтів.

ЖІНКА АДВОКАТОМ УРЯДУ ПЕРЕД НАЙВИСШИМ СУДОМ

Підчас переслухання справи воження алькоголічних напитків на кораблях на повнім морю, що відбувається перед Найвисшим Судом Злучених Держав у Вашінґтоні, американську федеральну прокураторію, яка стоїть за такою забороною, заступала жінка, пані Вилебрендт.

КАРА ЗА ПОСІДАННЄ ЦЕРКОВНОГО ВИНА

Федеральний окружний суд в Філядельфії засудив на кару 500 долярів д-ра А. Кеніґа, бувшого професора хемії на Пенсилвенійськім університеті, за те, що він мав в своїм посіданю 80 бочівок церковного вина.

ПОГИБЛА В ОГНИ

В місті Ворвик, Ню Йорк, погибла в огни 75-літна Єлисавета Кларк, котра жила зі сестрою в палаті над озером Викгем. Вона хорувала від кількох літ і не могла встати з ліжка, коли пожар обняв дім.

ЧИСЛО АВТОМОБІЛІВ В СТЕЙТІ НЮ ЙОРК

Як подає податковий стейтовий уряд, в стейті Ню Йорк є 1,225,000 автомобілів. За один рік прибуло коло 25 процент (одна четвертина) автомобілів, збільшаючи податок від них о 20 процент.

Нюйорський стейт буде певно краєм, що має найбільше автомобілів в світі.

ВИБУХ В БАНКУ

В містечку Клейсвил коло Вашінґтону, Колумбійський Дистрикт, вибух газ в будинку, якого покищо вживає Національний Банк Клейсвилу. Вибух наступив в пивниці, продер підлогу та покалічив пять осіб, з того двоє тяжко.

Причиною вибуху мав бути запалений сірник, кинений на долівку, котрий сейчас запалив газ, протікаючий з пивниці.

ПРОТИ ЦЕЛІБАТУ УЧИТЕЛЬОК

Шкільна рада в Гобокен прогнала була недавно одну вчительку за те, що вона вийшла заміж. Вчителька відкликалася до шкільного комішенера стейту Ню Джерзі, а сей признав відправу вчительки неправною а її подружа за нічого, нелицюючого вчительці. Він приказав шкільній раді приняти назад учительку.

НЕДОЛЯ НІМЕЦЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

Гурт німецьких письменників, які переживають тяжку недолю своєї батьківщини звернувся до німецької суспільности з закликом поспішити з підмогою літературі. Відозву підписали президент Еберт і канцлер Вірт а крім того Гавптман, Келлерман, Ман і богато инших літературних знаменитостей Німеччини. Про невідраднє становище німецьких письменників свідчить між иншими факт, що максімум авторського гонорару виносить — 10 марок від стрічки.

НЕБУВАЛА ОПЕРАЦІЯ

В шпитали Белвю в Ню Йорку померла недавно якась пані А. Робертсон. Після смерти її лікари признали, що старалючися всіми силами вратувати її життє, вони навіть вирізали її нирку та вправили її нирку, перещіплену з вівці. Мимо сього хора, котра терпіла на отроєннє живим сріблом, померла.

ВІДКРИЛИ СМЕРТЬ ПО 3 ДНЯХ

В Бруклині померла 45-літна вдовиця А. Данліві, котра удержувалася працею вдома. Лікар, котрий оглядав її тіло, ствердив, що вона мусіла вмерти від простуди які три дни перед відкриттєм її смерти сусідами.

Нюйорський лікар Др. Г. А. Райсман, котрий мав переходити операцію вирізування горляних желізів, заявив перед операцією, що він не хоче брати ніяких средств на знечуленнє („на спаннє"), бо він хоче дивитися, як другі лікарі оперують.

Операція була дуже болюча, але лікар видержав все дуже терпеливо, а після операції заявив, що його досвід був дуже цікавий.

І ПОЛЬСЬКІ ХЛОПИ ВАЛЯТЬ ДВОРИ І АРЕШТУЮТЬ ОБШАРНИКІВ

Варшавський кореспондент „Курієра Львовского" доносить:

„Ендеки запалили смолоскип революції, але не відомо, кого вона змете. З провінції надходять вісти, що хлопи (польські) і двірська служба зачинає палити двори і арештувати обшарників. Вісти ті покищо не провірені, але сам факт, що вони кружляють, свідчить про повагу ситуації".

РОЗСТРІЛ Й ВИСИЛКА ЕСЕРІВ

В Петербурзі засуджено до розстрілу есерів Евстрона й Михайлова за поширеннє літератури й користуваннє фальшивими пашпортами. Згідно з присудом амнестія на них не поширюється. В Чіті арештовано 28 есерів й вислано до Миколаївська.

КАТЕДРА СЛЯВІСТИКИ НА ВІДЕНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Опорожнену катедру славістики на віденському університеті має найняти кн. Микола Трубецкой, був. професор софійського університету.

АНГЛІЙЦІ ТЕЖ ХОТЯТЬ ВІДКЛИКАТИ СВОЮ ОКУПАЦІЙНУ АРМІЮ ЗНАД РЕНУ

ЛОНДОН, 7. січня. — За почином Америки, щоби відкликати американську армію з окупації в Німеччині, зачався також рух в Англії, щоби й англійську армію відкликати з окупації Кельна й околиці.

РОСІЙСЬКИЙ ЦАР СМЕРТЕЛЬНО І БЕЗВИХІДНО ХОРИЙ

БЕРЛІН, 7. січня. — З довірочних достовірних жерел доносять, що московський большевицький премієр (голова „совнаркома") Микола Ленін бореться зі смертю. В московських кругах довірочно запевняють, що він смертельно і безвихідно хорий, та що смерть наступить в найблизших днях.

До Москви закликано тутешніх найславнійших лікарів, між іншими д-ра Фоґта і других специялістів.

ФРАНЦІЯ ГОТОВА ДО НАПАДУ НА НІМЕЧЧИНУ ПРОТЯГОМ КІЛЬКОХ НАЙБЛИЗШИХ ДНІВ

ПАРИЖ, 7. січня. — Французька цивільна і військова влада вже цілком готова до наїзду на Німеччину, зокрема на німецьку углеву долину Рур.

Французьке правительство ще жде на вирішеннє аліянтської комісії „воєнних відшкодовань" у справі достави угля для Франції. Французьке правительство каже, що Німеччина не сповнила свого зобовязання у сій справі і досі ще не надіслала пятої части назначеної скількости угля. Воно заявляє, що Німеччина нароком отягається від сповнення сього зобовязання і сим заслугує на кару. Сьому перечить німецьке правительство. Воно каже, що вправді не доставило повної суми, але що недостава не виносить 5-ої части означеної скількости угля, та що ся мала недоплата се не наслідок умисного отягання, але лихого економічного становища Німеччини.

Тепер аліянтська комісія „воєнних відшкодовань" має про сю справу видати свій суд. Якщо вона завтра, в понеділок, 8. с. м., признасть правду французькій стороні, то Франція зараз у второк, 9. с. м. нападе на Німеччину.

Колиж вона не одержить сього признання в углевому спорі, то виправиться на Німеччину аж 15-ого або 16-ого с. м., по миненню речінця, коли Німеччина мала зложити нову рату в золоті на „воєнні відшкодовання".

До сього нападу французька влада вже готова від довшого часу. Над Реном ждуть вже відділи французької армії готові до походу. З ними повно літаків, гармат і навіть тенків. Все те піде в долину Рур, заняти її осередки — міста Ессен і Бохум, де кипить рух, який по відтяттю від Німеччини спинить усе промислове життє Німеччини.

Напад на Німеччину має відбутись під проводом ґенерала Максіма Вейґанда.

ФРАНЦУЗИ БОЯТЬСЯ ПЕРЕПАЛОК З НІМЦЯМИ В АМЕРИКАНСЬКІЙ ОКУПАЦІЇ НАД РЕНОМ

КОБЛЕНЦ, Німеччина, 7. січня. — В Кобленц і околиці, яка є під окупацією американської армії, є також і понад 1,500 французьких жовнірів, котрі підлягають американській команді.

З уваги на напружені відносини між Німцями і Французами французька команда, яка є в Майнц, наказала французьким жовнірам в американській окупації не виходити на улиці, а сидіти по касарнях, щоби не провокувати німецько-французьких перепалок.

Американського війска осталось тутки всього 1,000. Воно сподівається небаром забратись домів і прятого тепер перед від'їздом раде тут забавитись.

БОЛЬШЕВИКИ ПРОСЯТЬ, ЩОБИ МАРШАЛ ЖОФР УЧИВ ЇХ АРМІЮ

ПАРИЖ, 7. січня. — Посадник міста Ліону, у Франції, Геріо, вернувшися з подорожі по Росії, передав французькому правительству бажаннє російського большевицького уряду, аби Франція вислала до Росії свою військову місію під проводом маршала Жофра, щоби зреорганізував російську большевицьку армію.

Одначе ані премієр Пуанкаре ані міністер війни Мажіно не брали сього предложення серіозно.

БОЛЬШЕВИКИ В МОСКВІ „СПАЛИЛИ БОГА І СВЯТИХ"

МОСКВА, столиця Московщини, 7. січня. — Хотяй большевики завели календар після нового стилю, Москалі обходять свята після старого стилю.

В суботу, 6-ого с. м., був Святий Вечір, а нині перший день Різдвяних свят.

Комуністи із сеї нагоди постановили уладити собі наругу над релігією. Вони приготовили на Святий вечір похід улицями і „спаленнє Господа Бога".

Одначе управа комуністичної партії наказала їм не робити демонстрації в суботу вечір, але аж в неділю в день і вони до сього наказу примінились. Сей наказ видано ізза страху, щоби вночі не прийшло до заворушень.

Сьогодня рано зібралось на улицях до проти-релігійної демонстрації около 5,000 комуністів. Вони уставились в ряди і рушили в похід, несучи зі собою фігури, які представляли Бога і ріжних святих. Найбільша фігура із сивою бородою се був Бог, а менші особи — святі.

Так переходили вони головними улицями з вереском і криком, який найбільше змагали, коли минали церкви.

В церквах клячали обдерті люди в лахміттю і молились при блимаючому світлі, а їх молитву перебивав рейвах і гармідер 5,000 добре одітих і ситих комуністів, котрі несли повбирані в ризи штучні фігури, зображаючі Бога і святих.

По парадних маршах по головних улицях комуністи пристановились посередині одної площі і прилюдно спалили ті фігури, що зображали Бога і святих.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Ситі і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

СУМНИЙ КОНЕЦЬ АМЕРИКАНСЬКОГО КОМУНІСТИЧНОГО СИНДИКАЛІЗМУ

Від довшого часу в Америці славився як непримиримий революціонер провідник американських юніоністів Вілєм Гейвуд. Перенявся він французьким синдикалізмом та почав перещіплювати на американський ґрунт науку, що робітники повинні належати до одної юнії без огляду на звання та ремесла, що вони мають право вживати в промисловій боротьбі насильних средств, що вони мають звалити ґенеральним страйком та „безпосередною акцією" капіталістичний лад та завести новий порядок в світі. Хоча погляди про „безпосередну акцію" і, ще в більшій мірі, думка про новий устрій, який має бути заведений на місце зваленого капіталізму, були дуже мрачні в головах всіх членів Промислових Робітників Світа, мимо сього організація поширилася.

Як прихильники саботажу, тобто нищення власности капіталістів підчас страйків та локавтів, Промислові Робітники Світа були переслідувані властями. Всеж се не давало їм богато розмаху до розвою, бо проти них станули з одної сторони консервативні американські юнії під проводом Американської Федерації Праці, котра приймає організацію робітників після звань та ремесел, а з другої сторони соціялісти, котрі в противеньстві до Промислових Робітників Світа признавали політичну боротьбу через міські ради, стейтові леґіслятури та конґрес. Здушені межи сими двома таборами робітників, Промислові Росітники Світа не показували ніколи великої сили. Коли прийшла війна і організація заявилася недвозначно проти війни, федеральний уряд поарештував провідників, розігнав членів і організація немов перестала існувати.

Провідник організації, „Великий Бил", опинився за границею. По якімсь часі зявився він в Росії. Большевицький переворот видно захопив його. Не маючи ніякої виразної думки про те, як має виглядати новий устрій, він дався переконати, що російський комунізм якраз вимріяний ним пролетарський рай. Большевики приняли його з отвертими руками. По всему світу розголошено, що провідник американських синдикалістів „признає" комуністів та комуністичну революцію.

Гейвуда використувано, поки його не використано зовсім. Колиж з нього видусили все, що можна було видусити для власного розголосу, большевики дали йому до зрозуміння, що його не потребують. Порадили йому основувати кооперативну-комуністичну кольонію та показати ділом, якто Американці вміють працювати в Росії по синдикалістичному, по комуністичному. Гейвуд пішов на пропозицію. Ковтнув принаду на большевицькій вудці, ковтнув гачок, ковтнув ціле вудище. Кольонію основано, Гейвуд став її провідником.

Гірке розчарованнє ждало його. За короткий час побачив він, що говорити про нове життє зовсім що инчого, як його будувати. Скоро переконався, що лекше кричати на буржуазію як хазяйнувати без неї. Словом, що дешеве революційне пискованнє не дасть їсти, що в ньому не можна мешкати ні в нього убратися. Кольонія не повелася. Большевики ще пробують ратувати славу тим, що складають всю вину на Била, відкликають його, а на його місце установляють свого комісаря. Гейвуда післано „в отставку", зовсім так, як американські капіталісти викидають робітника, що служив їм десятки літ, поки не дослужився ревматизму або каліцтва. „Мурин сповнив свою службу. Мурин може йти". Нині він з жалем сидить в московськім готели і думає над марностю світа — і революційного тромтадрацтва.

Однак, світ може бути йому вдячний за те, що він мав відвагу перевести в життє свої та большевицькі думки про кращий лад. Коли він самий впав жертвою сеї спроби, то світ може в ньому побачити ще мученика, хоч мученика сумної слави, але на всякий случай, мученика.

З ПІДЗЕМНОЇ ГАЛИЧИНИ.

ПІДПАЛИ. В Березові Вижнім, на Гуцульщині, невідомі особи спалили будинок польського „Сокола". В звязку з тим арештовано Симчина. — В Акришорах спалено 2 стирти сіна, власність польського війта. Арештовано Ілька Записяка й Петра Боймука з сином. Сього останнього командант жандармерії Макс тортурував у нечуваний спосіб, щоб вимусити зізнання. Малого хлопця підвішувано на мотузі, щоб він признався до вини й видав тих, що спалили. — В Щирці спалено будинки судового возьного Пукаса. „Дзєннік Людови" пише, що огонь підложила українська боївка з пімсти за те, що Пукас агітував за виборами. — „Газета Цодзєнна" з 13. с. м. повідомляє: „Гайдамацькі боївки почали знова підпалювати. І так у ночі з 5. на 6. грудня гайдамаки підпалили стодолу Франца Ґенсьора в Чайковичах, пов. Рудки. Ціла стодола разом зі збіжем згоріла. Шкода виносить поверх 4,000.000 п. м. — Тої самої ночи підпалили мабуть ті самі гайдамаки будинки начальника громади Чайкович Яна Чайковського. Згоріла також стодола зі збіжем. Шкода виносить поверх 4,000.000 п. м. Заподіяників не зловлено".

ПАНЦИРНІ ПОТЯГИ В САМБОРІ. До одної із сензацій в Самборі належать панцирні потяги, що появилися на стації від деякого часу у звязку з поголосками про пляноване українське повстанне.

АРЕШТОВАНО Івана Дзиндру в Тростянці, пов. Жидачів. Причиною арештовання подано вбивство Твердохліба, котрий бував у Жидачівщині на вічах.

ТАКЕ НЕ ДІЯЛОСЬ І В ЦАРСЬКІЙ РОСІЇ.

Ще про подію в Раківчику, в Коломийщині, в Галичині з приводу насильних польських виборів в окупованому краю.

Ми вже подали були опис події в Раківчику, повіт Коломия, в день польських виборів. Тепер ще подаємо за львівською „Свободою" (з 3-го грудня, 1922) опис тої події самою жертвою польського насилля — українським богословом, Дмитром Федасюком.

Д. Федасюк пише:

Дня 5. падолиста с. р. обступило мою хату около 10 жовнірів 49 п. п., а капраль того полку, якого імя можна знайти в протоколах справи карної проти мене ч. VX 1789/22, впав до хати і сказав до мене:

„Ідіть, ґаздо, голосувати до вуйта!"

„ не голосую, бо нема відповідних кандидатів, на яких я міг би голосувати", — відповів я йому.

На се той вояк почав мене міряти зором. Тоді я сказав:

„Чого ви мене вчепилися. Прецінь в хаті є еще 7 инших осіб управнених до голосування".

„Хце пан, жеби я ужил брони?"

Під такою загрозою я вийшов. Тоді на приказ капраля: „Ґотув бронь! — то єст бардзо небезпечни чловєк", обскочили мене жовніри, що були під хатою, а оден з них мене вдарив. Мене заведено до дому, де відбувалося голосування і спроваджено до кімнати, де була присутна сімя громадського комісаря. До мене прийшов жандарм Стефек і Іваницук Онуфрій. Сей послідний силою впхав мені в руки коверту з числом 29, а Стефек витручував мене до виборчого льокалю. Коли мимо дворазових переконувань одержав неґативну відповідь, грозив мені жандарм Стефек словами:

„Будете голосувати пізнійше. Ви собі гірше зробите. Побачите, що з того буде!" І пішов урядувати дальше.

Я вискочив крізь вікно, щоби уникнути стрічі з жандармами і жовнірами і пішов до п. Бабинюка Василя.

Входячи на його подвіря, на якім стояла Бабинюкова, син її Микола Бабинюк, Марія жена Миколи Григоркова, почув я один карабіновий стріл, який всі присутні чули.

Дім Бабинюкової є віддалений від місця, де стріляно, що найменше о півтора км. Слідство в справі VX 1789/22 виказало, що се стріляв жовнір. — Та посуджено мене, що то я стріляв з револьвера до 5 уоружених жовнірів.

На донесення сего капраля і жандарма Стефека полковник 49. п. п. Монд видав приказ сотникови, якого імя можна знайти в актах справи ч. VX 1789/22, мене зловленого на місци розстріляти. Щоби виконати той приказ, прибув той сотник дня 8. падолиста с. р. в день св. Димитрія з відділом, який складався з около 40 людей до Раківчика. Одною частиною обступив він мій дім, а з другою частиною підводами удався до Слобідки лісної на постерунок, де забрав з собою команданта постерунку Бронислава Фонфару і з ним разом вертали до Раківчика. Я вертав тоді з церкви в Слобідці лісній до дому. По дорозі вступив я за картками з бажаннями імянин до тов. Миколи Вишиванюка, не застав його дома і пішов стежкою рівнобіжною до гостинця до дому. Сильний гуркіт возів, що гналися цілою силою зі Слобідки до Раківчика, звернув мою увагу, я застановився, спитав Онуфрія Вишиванюка, що се за війско, а одержавши відповідь: „не знаю", пішов дальше. Вози зрівнавшись зі мною раптом стали, жовніри зробили збірку, розсипалися в розстрільну і почали йти в напрямі на мене. Я прискорив хід, щоб їх ліве крило мене не засягнуло. Зрівнавшись зі стодолою Івана Федасюка я змінив напрям і в тій хвилі почув стріл, а побачив перед собою місце, де він впав. Погрози жандарма Стефека в день виборів в присутности Марії Кобилянської і инших: „Він у нас буде святитись, ми йому покажемо!" — стали мені зрозумілими. Я почав втікати під сильним обстрілом. Знеможений утяжливим бігом я упав. Жовніри думаючи, що я ранений або убитий, перестали бічи, лише повільно зближались до мене. Я піднісся, підняв руки і зачав приближуватися до них. Вони обскочили мене і зачали бити в голову. Від сильних ударів кольбами, револьвером, та від мене відобраним топором, стратив притомність і впав на землю. Піднятий знова прийшов до свідомости, знова битий, падав на землю, де мене зі всіх сторін бито прикладами. Так тратив і відзискував я притомність до пять разів. Опісля гнали мене перед собою, штовхаючи в плечі дулами, кричучи: „уцекай, уцекай". Я ледво ступаючи не міг виконати їх приказу мимо того, що ударами дул до того мене „заохочували". Я падав час від часу на коліна цнеможений ударами. Мене приведено до возів, „попросили" мене вилізти на віз, на чкий як асиста сіло біля мене трох жовнірів. Опісля злізли, приложили з обох сторін до грудий кріси, та задали, щоби я сказав, в якій цілі в мене дома зібрались „Гайдамаки", де револьвер, де ґвер і т. п. Я на жадне з їх питань не відповідав, тільки виняв молитви і читав. Капітан дав їм приказ і вони поїхали зі мною до Коломиї.

Решта жовнірів з капітаном поїхала до мого дому. Тут брали одного за другим, Миколу Федасюка, Дмитра Федасюка Петра, Стефана Кобилянського Андрія, Филипа Стефанюка Олекси до стодоли, били їх, клали їх на землю, сідали на голову і ноги і так били то ціпами, санильниками, то палицями. Міжтим инші переводили основний трус. При тім попалось старенькій матери, братови інвалідови, та вагітній братовій. Миколі Кобилянському загрожено під карою смерти до пів години дати 5 підвод. По тім і їх відставлено до Коломиї до полковника Монда.

Я прибув на яку годину скорше до полкової канцелярії, де полковник Монд привитав мене тими словами:

„Я дзівен сєн, же пан еще жиє. Я далем розказ пана на мейсцу розстшеляць. Ґотуй сєн пан до сьмерці. Я пана за пул ґодзіни розстшелям".

На нішо не здалась моя просьба з представленням моєї невинности. Мене силою забрано від него і поставлено під стіну в полковій канцелярії. По мінуті зявився курат того полку, щоби мене висповідати. Я попросив його о інтервенцію у полковника, на що він мені відповів:

„Пану потшебни спокуй. Нєх сєн пан успокої, пан пулковнік єст здецидовани, я єестем жолнєржем, нє моґен просіць, бо он сєн заґнєва на мнє."

На се я йому відповів.

„Я вчора сповідався, сповіди не потребую. Послідним моїм бажаннєм є приняти Найсвятійші Тайни з рук священика мого обряду".

Отсе моє бажання сповнено. Явився отець декан Русин, який по довшій конференції з полковником оповістив мені, що пан полковник „зі свойого доброго серця великодушно" цофає свій засуд, та віддає справу під наглий суд.

По трех днях вище наседених чотирох випущено, а мене переведено до повітової вязниці. Судове слідство в тій справі ч. VX 1789/22 виказало мою повну невинність і тому слідство се застановлено, а мене випущено на волю дня 25. падолиста, 1922.

Дмитро Федасюк,
студент теольоґії.

ЛИСТ УКРАЇНКИ ДО БРАТА В АМЕРИЦІ

........, 7. грудня, 1922.

Мій Любий Братчику:—

Даруй, що так довго не відписувала на Твій лист. Бувши на моїм місци, Ти то само би зробив. Я дуже в журбі. Приїхала і каюся. Тут дуже зле на всім. В дома не так як перше було. Діти здорові добре виглядають і по українськи дуже добре говорять. Я не зовсім добре чуюсь.

Що до справ народних і політичних, то дуже погано. Наш нарід дуже переслідуваний на всім. Описати трудно, хиба з часом. На 12. грудня, 1922, будуть асентирувати до війска мущин він 21 до 22 року, а на весні від 18 до 30 літ, і чорт зна, що ще буде. От біда народови і то велика. Всьо чим раз дорожше.

Твоя сестра.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Знакомому. — Ваша статтл „Причини незгоди" не будеться друкувати. Вона подає загально звісну правду і через це замало інтересна.

—

„Часи римської історії повторяються". Стаття під сим заголовком дуже правдива, але замало у ній нового.

ІЗ ЛИСТУ СТАРЕНЬКОГО СВЯЩЕНИКА.

Перебулисьмо тут ріжну біду за сей рік а то **конскрипцію** польську, **данину** польську і **вибори польські!** Що діялося і діє в нашім краю, як збиткуються над народом бідним, тоби на воловій шкірі не списав. — Ви знаєте з ґазет **там ліпше,** що ту з нами виробляли і виробляють наші „приятелі". Тепер на зиму розпустили войско по селах і ходять, рабують, забирають, що попало, а найбільше пашу! **Самі голодранці, обдерті, як батяри остатні,** і заберають у людей працю. — А найгірше, що нема кому на се поскаржитись, нігде не знайде ніхто права і справедливости, роблять, що хотять з нами. Вчора була така робівня і в Тухли. Прийшло войско з Гребенова і рабували. Щось страшного діеся! А що дальше буде, Господь Бог се знає!

НАШІ ЛЮДИ НЕ ХОТЯТЬ ПРИЙМАТИ ПОЛЬСЬКИХ „МАРЕЧЕК"

У селі Настасові коло Тернополя жив собі спокійно з родиною коваль Захар Ракочий. Завсіди мав повно роботи, бо добре знав своє ремесло. Добре поводилось йому аж до того часу, поки до села не прийшли ляцькі кольоністи, Мазури.

Зайшов якось раз один такий безязикий Мазур до нього тай зачав „ґодаць". Коваль не розумів того „ґодоня", бо у нас в селі і ляцьким духом не смерділо. Та вже там котрийсь з наших взявся за товмача та переповів, що Мазур хоче окувати віз. Питаєся Ракочий, що він йому за роботу дасть. На це Мазур обіцявся дати кілько там десяток тисяч польських марків. На це коваль відповів, що він тих тисячів ляцьких шмарків не возьме, бо він не працює для забавки, але щоб удержати себе і родину. Дай мені, каже, десять кірців жита то зроблю роботу, а за шмарки ні.

Побіг Мазурище на постерунок жандармерії і счинив ґвавт, що „коваль нє кце броць маркуф".

Приходить шандар тай до коваля: — Чему нє хцеш браць польских пенендзи? Ти бяли Русінє, ти нє варта по земі ходзіць.

Коваль: По своїй ходжу, а не по чужій, як ви.

Шандар: Чи то польскє пеньондзи нє добре?

Коваль: Як для кого, а у мене і своо паперу досить.

Шандар: А чи ходзіл ти до ґлосованя?

Коваль: Чи то вже ваша „Польска" не може без мене жити? Мої тато жили без неї 73 роки і я без неї обійдуся.

Шандар: Стуль писк, бандито! Нашей Польще цали сьвят помаґа, тилько ви гайдамацке збує нє хцеце нас узнаць.

Коваль: Буде і нас світ знати, як дамо вам добре по рилі. —

Шандар: Арештуєн цебє, яко бунтовніка, а твій майонтек бендзє сконфіскованн.

Коваль: Мені арешт не страшний. Де добрі люди, там і я. А щодо маєтку то у нас є приповідка, що якби безрога мала роги, тоби світ перевернула. За коротці пальці, пане шандар.

Забрали коваля до арешту, осиротили родину. Але усі мають те вдоволенне, що наш нарід уже не гнеться як лоза перед паршивими підпанками, а сміло виповідає свою гадку про тандитну шубраву Польщу.

Настасовець.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Подається до відома членам тов. Вільних Козаків міста Львова, котрі не були на річних зборах, що річні збори відбулись 30. грудня 1922 в сали У. Н. Дому, на котрих вибрано слідуючий новий уряд на рік 1923: Й. Мельничук, предс.; Й. Васильців, з. предс.; О. Балас, касієр; Я. Мелета, з. кас.; І. Поваленний, фін. секр.; М. Никифорчин, рек. секр.; Й. Мулярчук, Й. Васильців і П. Мельничук, тростіси; І. Дубрянський і Й. Мулярчук, контрольори; Н. Юшкевич і Я. Мелета, доглядачі хорих; Т. Пецунко, бібліотекар; Й. Васильців і Н. Юшкевич, хорунжі. Браття Українці! Тов. Вільних Козаків міста Львова взиває всіх, котрі не належать ще до організації обезпечення: Не чекайте безрадно на нещасте, котре вас може навістити кождої хвилі, бо зіставите родину без жадної помочі та забезпечення. Тов. Вільних Козаків міста Львова дає Вам нагоду, користайте-ж з неї. Тов. буде приймати нових членів цілих три місяці до Товариства і до У. Н. Союза без вступного. Обезпечуйте себе, жінок і дітий у своїй рідній і найсильнійшій організації в Америці, в У. Н. Союзі, де дістанете найлучшу обслугу і пораду. Спробуйте, а переконаєтесь. Окрім того Тов. виплачує своїм членам в часі недуги запомоги 6 долярів тижнево, 100 до посмертного. Вступити в члени Тов. можете кождого місячного мітинґу, який відбувається кождої суботи по першім. — М. Никифорчин, секр.

З ПОЛЬСЬКОГО СОЙМУ Й СЕНАТУ.

(Від власного кореспондента).

ПЕРШІ УКРАЇНСЬКІ СЛОВА В ПОЛЬСЬКІМ СОЙМІ И СЕНАТІ

На відкриттю нововибраного польського сойму й сенату, 28. падолиста, в польськім соймі й сенаті залунала в перше УКРАЇНСЬКА МОВА.

Сталося се при складанню посольської присяги.

Складаннє присяги відбувалося так, що найперше відчитано по польськи слова присяги, а опісля кождий посол викликаний по імени, складав присягу словом „сьлюбуєн".

Коли в соймі прийшла черга на першого українського посла з Волині ХРУЦЬКОГО, він не сказав „сьлюбуєн", ТІЛЬКИ ЗЛОЖИВ СВОЮ ПРИСЯГУ ПО УКРАЇНСЬКИ.

Часописи доносять, що се перше українське слово в польськім соймі викликало БУРЮ ОБУРЕННЯ серед польських послів.

Та сама сцена повторилася також в сенаті, де ПРИСЯГУ ПО УКРАЇНСЬКИ ЗЛОЖИЛА СЕНАТОР ЛЕВЧАКІВСЬКА.

Чому не всі українське члени сойму й сенату з Волині, Холмщини й Підляша складали присягу по українськи, — про се українські часописи не дають ніяких близших пояснень. Можливо, що така була їх ухвала, щоби для маніфестації тільки один Українець у соймі і один у сенаті складав присягу по українськи.

Польські посли, як уже сказано, зустріли перше українське слово в польськім соймі й сенаті БУРЕЮ ОБУРЕННЯ.

Треба їм за те висловити найбільше ПРИЗНАННЄ И ПОДЯКУ. Бо могли зробити инакше. Могли зустріти перше українське слово бурею оплесків і хвалитися: „Ось як ми любимо братів-Українців!" А рівночасно видавати далі закони в ціли винищення українського народу на поневоленій Польщею українській землі. А так, зустрічаючи перше українське слово БУРЕЮ обурення, польські посли ПОКАЗАЛИ своє правдиве лице супроти українських земель і українського народу, лице непримиримого ворога.

ВИБІР ПРЕЗИДІЇ СОЙМУ И СЕНАТУ.

Президентом польського сойму вибраний посол РАТАЙ, який належить до партії людовців (від органу сеї партії „Пяст" називається вона також партією Пяста).

Президентом польського сенату вибраний вшехполяк з Познанщини ТРОМПЧИНСЬКИЙ, який був президентом попереднього сойму.

До президії як у соймі так і в сенаті вибрано САМИХ ПОЛЯКІВ. Послів з національних меншостий польська більшість при виборі президії зовсім знехтувала.

Сим знов Поляки в соймі й сенаті дали доказ, що вони хотять тільки панувати над не-польськими землями, одначе не думають признати народам тих земель рівних справ.

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ ПОЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛИКИ.

На основі польської конституції президента польської республики вибирається на спільнім засіданню сойму й сенату (подібно як у Франції).

Сі вибори переведено 9. грудня., вибираючи дотеперішнього міністра заграничних справ НАРУТОВИЧА.

Дотеперішній президент польської республики Юзеф Пілсудський, якого ліві партії хотіли знов мати кандидатом на президента, зрікся кандидатури. Партіям, які хотіли поставити його кандидатуру, він у довгій промові пояснив причини, чому не хоче кандидувати. Ті причини зводяться до того, що польська конституція робить президента республики тільки РЕПРЕЗЕНТАЦІЙНОЮ ОСОБОЮ (подібно як у Франції), а не дає йому дійсної власти (яку має знов президент Злучених Держав Північної Америки). Отже Пілсудський заявив, що він такою репрезентаційною особою без власти не хоче бути.

Новий президент Нарутович, який має тепер 57 літ, в політиці не брав до недавна ніякої участи. Весь дотеперішній вік прожив у Швайцарії, де був інженером водних доріг, а від 1908 р. до 1921 р. професором політехніки в Ціріху. До Польщі перенісся тільки перед роком. Не належить до ніякої партії, одначе вважається прихильником лівих партій. В останнім часі був міністром заграничних справ і на тім становищи виголошував заяви про те, що українська Галичина належить до Польщі.

Зрештою — хто не став би президентом польської республики, кого иншого на сім місци, як тільки ворога українського народу не можна сподіватися.

Прага, 10. грудня, 1922. **Др. Михайло Лозинський.**

СЬОГОРІЧНА КОЛЯДА

НА УКРАЇНСЬКІ ПРИВАТНІ ШКОЛИ В НАШІЙ ГАЛИЧИНІ.

УКРАЇНЦІ, РАТУЙМО РІДНУ ШКОЛУ В ГАЛИЧИНІ!

ЙДІМ З КОЛЯДОЮ ХАТА ВІД ХАТИ.

ЗІБРАНІ ЖЕРТВИ ВІДСИЛАЙМО ДО ОБЄДНАННЯ, 817 НОРТ ФРЕНКЛИН СТР., ФИЛАДЕЛФІЯ, НА ФОНД РІДНОЇ ШКОЛИ.

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА ГИНЕ!

(З львівського „Діла").

I.

(Українська школа за австр. часів і тепер. — Остерігаючі голоси. — Нищення школи. — Польська статистика. — Число шкіл в шк. р. 1911/12 і в шк. р. 1920/21. — Знищення у поодиноких повітах).

Вже й за австрійських часів не тішилася українська школа опікою австрійсько-польської шкільної влади. Не даром повстав тоді клич „Наша школа в ярмі", клич, який залунав сильно й голосно, і спонукав громадянство до плянової, доцільної роботи, щоби відвернути це лихо, яке плило з славної галицької, в дійсности польської Ради шкільної краєвої. Шкільна дебата в галицькімі соймі мала свою славу й історію. Все таки треба признати одно, що в тих часах можна було по громадянськи виступати в обороні рідної школи, можна було в законодатних тілах потягати до відповідальности виновників невиносимого стану. А сьогодня? В области шкільництва діються нечувані річи від хвилі, коли Східна Галичина опинилася під польською владою. Вже те, що шкільна влада робила з українським учительством, далі перешкоди й трудноці, ставлені українській школі, спорадичні вісти про поступування польського учительства з українськими дітьми, перемінювання викладової мови і т. д. і т. д., вже те давало повне право остерігати наше громадянство перед польським походом на українські школи, давало повне право взивати українське громадянство до оборони школи й охорони власних дітей перед лихим виховним впливом і треба було задуматися над способом боротьби і способами будови власної школи без огляду на матеріяльні і моральні жертви, які вони потягнуть за собою.

Остерігаючих голосів не бракувало. Голоси в пресі давали безліч матеріялу, котрий повинен був промовити до кождого Українця, що тут загрожена важна частина народнього організму. Щоби одначе могти направду кликати на підмогу всіх, увесь народ, треба було мати ясний і докладний образ величини заподіяних знищень і спустошень. І тут політичні організації раз-у-раз взивали наше громадянство присилати докладні звідомлення про стан школи в кождій місцевости. Остання міжпартійна конференція у відчуттю, що українська школа гине з кождим днем, кине думку про можливість оборони. Для тої цілі взиває ще раз усіх присилати докладні звідомлення про стан школи в повітах і поодиноких громадах. Тисячі квестіонарів розіслано, пороблено ріжні кроки для прискорення виконання ухвали міжпартійної конференції. А читачі цих стрічок, які певно знали про ухвали, які певно мали в руках згадуваний квестіонар, нехай самі відповідять, що зробили для такої важної справи. І у цій области бачимо правдивість нераз повторюваного аксіому, що кождий нарід має таку долю, яку сам собі заслужив. Наша школа гине! Але винні тут ми самі, ніхто другий. За право науки треба уміти постояти так, як за право до землі. Правдивою громадянською поставою треба покласти межу, поза яку не сміє посунутися нахабна рука.

* * *

Як далеко посунене спустошення і знищення в области української школи, не було докладно відоме. Ходили тільки слухи, що накинені польською владою громадські комісарі з наказною прибічною радою господарять по своєму безшабашно і предкладають іменем громади свої ухвали повітовій шкільній раді і шкільній кураторії на те, щоби та остання вислала сакраментальний рескрипт, що дає свою згоду на переміну викладової української мови на польську. У других місцевостях робили це самі учителі Поляки, не питаючи нічиєї згоди, а тільки силою того, що вони, мовляв, державна нація і сміють безцеремонно поводитися, рабуючи в українського народу його найістотніще право до науки в рідній мові.

Те, про що ми були сильно переконані, але що тільки глухо обивалось о нас, те потверджується з польського боку з тим хиба додатком, що заподіяна українському народови кривда, що спричинені знищення переходять наші найчорніші сподівання. Так званий „Ґлувни уржонд статистични ржечипосполітей польской" видає публікацію „Месенчнік статистични", один з останніх зшитків якого (Том V. зшиток 7. Рік 1922) містить на сторінках 344—380 дати відносно „школьніцтва повшехнеґо" шк. р. 1920/21. Перші чотири таблиці стор. 334—373) обіймають „шкільніцтво повщехне" в чотирох „воєвудствах", себто шкільництво Галичини. Коли порівняємо поміщені там статистичні дані з датами в звідомленню був. Краєвої Ради Шкільної з перед десяти літ, себто за шк. рік 1911/12 (це останнє звідомлення, яке видала Краєва Р. Шкільна перед великою війною), матимемо образ знищення.

В шк. р. 1911/12 було всіх шкіл на території замешканої українським населенням 4313, з яких 170 були нечинні, отже чинних разом 4130. Польська статистика за шк. рік 1920/21 начислює всіх шкіл 4994. Коли відчислимо нечині в числі 634 (!), маємо 4360 чинних шкіл. Переходячи до викладової мови названих шкіл, побачимо, до якого висліду допровадила польська господарка на протязі двох літ, бо від р. 1919 до кінця шк. року 1920/21. У шк. р. 1911/12 було польських шкіл а области української Галичини 1537: В шк. р. 1920/21 виказує польська статистика 1872 шкіл, себто 335 шкіл більше. Українських шкіл було в шк. р. 1911/12. — 2612, зате в шк. р. 1920/21 вже тільки 1930, себто менше 682 шкіл!! Одна четвертина стану посідання на протязі двох літ. Які дальші знищення наступили на протязі 1921/22 і сьогодня, не можемо сказати. На всякий випадок руїнницька робота мусіла піти дальше. Правда в статистиці польській находимо нову рубрику, т. зв. польсько-українських шкіл, себто утраквістичних. Таких бастардів начислено 285! З гори однак можемо сказати, що це тільки переходова стадія до польщення даної школи. Заводила колись був. краєва Рада Шкільна утраквістичні учит. семинарі, далі ґімназії, а сьогодня Кураторія заводить утраквістичні народні школи, аби таким чином милити очі, мовбито вона мала на оці добро польського й українського населення. Здоровий розум і педаґоґіка противні всякому утраквізмови. Але такі мотиви не промовляють польській владі допереконання.

Цікаво пізнати, де переведено найбільше знищення української школи. З огляду, що статистику зроблено по „воєвудствам", ми будемо держатися того поділу. У краківському „воєвудстві" в повітах де мешкають Українці, було в шк. р. 1911/12 польських шкіл 346, українських 90, в шк. р. 1920/21 польських 342 (—4), українських 63 (—27), бастардів 11. У львівському було 1911/12 польських 652, українських 1007, в 1920/21 польських 815 (+163), українських 772 (—235), бастардів 128. У станиславівському було 1911/12 польських 162, українських 797, в 1920/21 польських 284 (+122), українських 656 (—141), бастардів 92. У тернопільському було 1911/12 польських 377, українських 718, в 1920/21 поль-439 (—279) ,бастардів 154.

Що до поодиноких повітів зменшилося число українських шкіл більше ніж 30 в повітах Броди (31), Турка (31), Ліско (30), Старий Самбір (35). В тім останнім з 41 українських шкіл осталося 6, польських зросло з 9 на 51. Між 20—30 шкіл втратили повіти: Тернопіль (29), Заліщик (23), Збараж (21), Зборів (22), Золочів (20), Бібрка (20), Сянік (28). Між 10—20 повіти: Борщів, Бережани (по 13), Бучач (19), Чортків (10), Гусятин (19), Підгайці (11), Радехів (15), Скалат (14), Долина (18), Калуш (11), Рогатин (19), Сколє (12), Станиславів (10), Товмач (12), Добромиль (12). Ярослав (14), Самбір (12), Сокаль (16), Жовкра (12).

У наслідку сього у деяких повітах число українських шкіл змаліло так, що судячи по тому можна би подумати, що український характер повіту затратився зовсім. У таких повітах як Чортків, Теребовля, Броди маємо всього по 13 українських шкіл, в повіті Збараж 15. Є це окраїнні повіти, і на них звернула польська влада свою увагу.

На всякий випадок наша робота не сміє обмежитись тільки до сконстатовання факту. Тут мусить український народ виявити як найбільшу активність і не сміє позволити видерти собі права до власної школи. Боротьба всіми засобами проти польської школи для українських дітей, основування власних шкіл при найдальше ідучій жертвенности, це клич, котрий мусить охопити ввесь край. Страшні числа, які ми подали в горі, виведуть певно наш загал із спокою й безжурного стану, в якому він досі находився. І може й поклики до більшої бачности на шкільні справи і шкільну політику матимуть кращий успіх.

II.

(Кількість кляс в українських і польських школах. — Нарікання Поляків на Чехів. — Кількість українських дітей, що побирали науку в польських школах в р. 1914 і тепер. — Кількість українських дітей, які не ходять до школи по повітам і загально. — страшне число: пів міліона!)

Польська урядова шкільна статистика подає нам кількість шкіл з викладовою українською і викладовою польською мовою. З сеї статистики побачили ми, що на протязі двох років польської господарки (від 1919 — до кінця шк. р. 1921) ми втратили одну четвертину нашого передвоєнного стану посідання. Цей стан буде далеко гірший і чорнійший, коли ми возьмемо під увагу, кілько кляс є в українських школах, а кілько в польських. Під цим оглядом польська теперішня статистика так само скромно мовчалива, як колись за небіжки Австрії Всеж таки і тут можемо на підставі рахунку дійти до певного погляду.

Маючи в польській статистиці виказ одноклясових шкіл аж до семиклясових, можемо приняти, ро всіх кляс на области української Галичини було 9.-856, кругло 10.000. Це число мало що відбігає від числа лекційних комплетів, які подає польська статистика. Ріжниця виясноється такиб чином, що ми не маємо змоги точно провірити, кілько паралельних відділів було в ріжних школах.

З повисшого числа кляс (9856) припадає 7211 на польські і 2645 на українські школи. І у тому разділі кляс лежить ще тяжча шкода: ще більше кривдяча несправедливість, як у самому числі шкіл пд оглядом викладової мови. Українська школа з правила одноклясова, рідше двоклясова, висшеклясова належить до виїмків, число яких не перевисшає числа пальців наших рук. Українці мусять задоволятися поганою одноклясівкою, суроґатом навчання, підчас коли для зникаючого навіть числа польських дітей повстають всюди правильні більшеклясові школи. Побираючи таку науку, наш селянин не має довіря взагалі до школи, бо для нього поняття школи тільки таке, яке він баить у себе на місці. Він бачить, що наука зводиться до забавки, до крикливих польських маніфестацій, не видить у ній нічого поважного, нічого цінного. З украінських шкіл не може дитина перейти до жадної вищої, або фахової школи. Для української дитини зачинений доступ до вищої освіти а навіть фахової хліборобської освіти він у ній не побирає.

Наслідки такого, страшного, невиносимого стану сліднi з дальших цифр статистики. Хоч вони скромно закриті фіґовим листком стидливости, а все таки промовляють до нас страшною мовою, котра мусить, безумовно мусить відбитися сильним голосним відгомоном серед українського народу.

Одного разу довилося нам читати в польській „Газеті львовскій" ч. 13. з 1922 про надужиття Чехів у тій частині Шлеська, яка припала чеській республиці. Там читаємо таке: „На звалищах 65 польських кляс (не шкіл — увага наша) і 8 паралельних відділів публичних польських шкіл з 3601 учениками поставили Чехи кроваву будівлю своїх 33 нових шкіл. Знищили вони також 7 шкіл і захоронок „Мацержи польской" в числі 16 кляс і 658 учеників". Щож маємо ми сказати про знищення 700 шкіл серед автохтонного українського населення. Це справдішня крована будівля, яка своїм голосом до неба кличе о поміч. Цю кроваву будівлю мусить мати стало перед своїми очима кождий Українець, коли хоче щоби його в світі шановано.

А на цім не досить. Довкруги цеї страшної будівлі бачимо великі ряди дітей позбавлених науки в рідній мові, або й таких дітей, які зовсім не ходять до школи, бо не хочуть побирати науки чужої мови.

Свого часу мали ми нагоду читати статтю проф. Галущинського в „Світлі" ч. 1—3. з 1922 п. н.: „Українське шкільництво в польськім освітленню". На підставі статистичних дав з р. 1194 з неповних 21 повітів виказав автор, що число українських дітей, котрі побирають початкову науку в польській мові, виносить до 150.000. Ось деякі числа:

У бережанськім повіті було таких дітей 3015. (Бережани з Адамівкою 758, Плавча вел. 210, Будилів 200, Козлів 180, Козова 393, Таврів 200, Нараїв 304, наводжу тільки найважніщі місцевости). Пов. Бібрка 1569 (Бібрка 200, Ходорів 230, Березділвці 109. Гранки-Кути 100) Пов. Броди 2001 (Броди 300. Пониковиця 290. Топорів 332 [в місті Українців 2362, Поляків 900, Жидів 2000], Пеняки 167, Підкамінь 134). Пов. Городок 1408 (Городок 180. Об рошин 195. [тут Українців 900. Поляків 600], Цуців 140, Янів 167, коли рівночасно польських дітей тільки 155). Пов. Долина 1031 (Болехів 487. Долина 380 [тут Українців 3378, Поляків 2680, Жидів 2530], Рожнітів 164, коли польських дітей тільки 93, а за те жидівських 264). Пов. Жидачів 1833 (Жидачів 350, Млиниці 110, Цуцилів 128, Пчани 158, Журавно 290, Миколаїв над Дністром 292, Розділ 205). Повіт Збараж 1220 (Збараж 285, Кійданці 158, Сенява 108, Тернилівка 90). Пов. Зборів 2080, Пов. Золочів 2339 (Олесько 469. Куткір 107, Сасів 201, Білий Камінь 112, Гологори 180). Пов. Калуш 564 (Войнилів 320, Калуш 244). Пов. Камінка струм. 1540 (Буськ 210, Желехів вел. 219, Камінка стр. 346). Пов. і місто Львів 4182 (Малехів 100, Дубляни 104, Яричів 159). Пов. Перемишляни 1323. Пов. Підгайці 1853. Пов. аРдехів 1941. Пов. Рогатин 1400. Пов. Скалат 2826. Пов. Сколє 265 Пов. Стрий 1765. Пов. Теребовля 1587. Пов. Тернопіль 2816.

Сьогодня сей стан так погіршився, що не сміємо обмежатися тільки до занотовання факту, але мусимо витягнути всі потрібні консеквенції.

На підставі дат з р. 1911—12 ходило до школи на щоденну науку в українській Галичині 713.208 дітей. У р. 1920—21 бачимо таких дітей тільки 564.-130, себто менше 159.078, не вчисляючи близько 200.000 обовязаних до науки, які не ходили до школи. Цілком певно можемо сказати, що те недостаюче число до стану з перед десяти літ становлять тільки українські діти. Хоч би ми приняли навіть, що в наслідку війни зменшилося дещо число дітей, то все таки це зменшення не буде відноситися до шк. р. 1920/21., далі не буде таке високе, щоби аж переходило 150.-000, У „воєвудстві" краківським нпр. те число зовсім не зменшилося. Це одна велика шкода, яка діється українському народови, яка доторкає його у самих основах, що таке велике число дітей остає без шкільної науки завдяки польській господарці з її переміною викладової мови і насиланням до українських громад польських учительських сил. До такого висновку, що тут ходить головно о українські діти, дійдемо другим шляхом.

Польська статистика подає число дітей відповідно до розговірної мови. Далі подає, який відсоток є польських дітей у відношенню до загалу дітей даного повіту. Коли порівняємо цей відсоток дітей з відсотками польського населення на підставі урядової статистики (отже Полякам прихильної) з 1910 р., матимемо потвердження того, що біля 150.000 українських дітей не ходить до школи. І так: Березів прц. польських дітей 83.7, прц. польського населення 78.3, Дрогобич прц. п. дітей 28.2, населення 219, Городок 25.4—23.7, Ярослав 67.3—50.2, Коросно 79.7—77.3, Львів повіт 60.7—43, Мостиска 36.5—31.8, Перемишль 45.8—354. Рава руська 17.6—15, Рудки 28.2—27.8. Самбір 33.1—30.5, Сянік 49.5—39.3, Старий Самбір 20.06—14.9, Жовква 17.7—16.9, Богородчани 9.6—5.2, Калуш 12.2—10.1, Коломия 32.4—19.0, Косів 12—4.8, Надвірна 22.9—12.8, Печеніжин 8.8—3.6, Рогатин 23—17.4. Сколє 12.6.—10.9, Станиславів 39.6—22.3. Стрий 20.1—19, Снятин 171—8.1. Товмач 25.5—17.9. Турка 7.6—6.1, Жидачів 18.1—8.2, Борщів 26—19.4, Броди 32—21.7. Бережани 28—27.8. Бучач 42.9—31.5, Гусятин 41—27.7. Камінка 29.6—24.6, Підгайці 30.9—26.7. Скалат 41.7—36.6, Тернопіль 33—32.5 Заліщики 18.4—16.6. Зборів 24.1—19.3. Золочів 29.—25.5. Дивним дивом в повітах, де ріжниця найменша, або її зовсім нема, там наступила найчисленнійша переміна викладової мови, в школах (пр. Чортків, Теребовля, Долина і т. д.).

Це знищення буде ще страшнійше, це число живих трупів біля кровавої будівлі буде ще вище, коли почислимо, кілько українських дітей побирає початкову науку в польській мові. У шк. р. 1910 виносило те число 150.000. Після польської статистики з 1920/21 маємо в школах українських дітей 301.-214. Приймаючи з загального числа дітей, маємо в українських школах 130.000 українських дітей. 170.000 дітей — що найменше побирає науку в польській мові.

Додаючи всі ці цифри разом, а всі вони дуже скормно й дуже оглядно почислені, доходимо до цього, що більше ніж 320.000 українських дітей — або не побирає шкільної науки, або не знає, що це українська школа ведена в українському дусі. Ми одначе мусимо приняти за певне, що те число рішучо за мале. Коли в р. 1911-12 було дітей обовязаних до шкільної науки (у віці від 6—12) 1,303,436, то зовсім певно це число не зменшилося. Приймім, що тільки половина тих дітей була української народности, то маємо число 650.-000. Дуже оглядно чилячи дійшли ми до того, що 130,000 українських дітей побирає науку в українських школах, то остається поверх пів міліона діточих жертв, за які відпоідає увесь народ! Це число треба огненним тавром випекти в серці кождого члена українського народу! А може він тоді пробудиться із мертвого стану, в якому находиться у відношенню до своєї школи і до будучности власних дітей.

III.

(Характер українських шкіл під польською владою. — Шкільна задача в українській мові. — Що діється в польських школах? — Засоби боротьби й оборони. — Приватні школи й загальна жертвенність).

Пишучи тут про українські школи маю тільки на думці ті школи, що стоять на удержанню краю і підчинені у всьому польській шкільній владі. Називаємо їх також школами з українською викладовою мовою. Направду повинні сі школи носити наскрізь националний український характер. Українська мова і історія, ґеоґрафія і природа України повинні становити головний осередок виховання і навчання. Учительські сили повинні бути тільки української народности. Сього домагаеться не тільки здоровий розум і педаґоґічні засади.

Недавно тому попали нам у руки дві картки шкільного зошиту, котрими в якійсь крамниці обвинував крамар проданий товар. Картки сі походять з села Н., долинського повіту, села чисто українського, с якому на підставі урядової статистики на 1462 душ українського населення зголосило всього 49 свою польськість. (У тому селі 27 Жидів, котрих певно вписано яко Поляків). Находимо там задачу шкільну ч. 4. з дня 30. жовтня 1921, яку наводимо дослівно: „Як називається край в котрім мешкаємо? В склад якої держави входить Малопольща? Як називається головне місто Польщі? Над якою рікою лежить Варшава? Як називається Начальник держави і де мешкає? — Виріб. — Край в котрім мешкаємо називається Малопольща. Малопольща входить в склад держави Польскої. Головне місто (тут поправка учителя: Польщі) називається Варшава. Варшава лежить над рікою Вислою. Начальник держави називаеєся Иосиф Пілсудский, мешкає в Варшаві". — Автор задачі одержав ноту: „добре".

Але на сьому не кінець. Як доходять нас вісти, повітові інспектори (скрізь Поляки) цілою силою настоюють на це, щоби польська мова, польська сіторія були головними предметами науки в українських школах. При своїх візитаціях на ніщо инше не звертають уваги, а тільки на се, чи учительство доволі успішно працює у тому напрямі. Що ця робота безвпинно йде, що вона становить головну суть навчання в українських школах, про це подбають напевно накинені тут польські сили. А вже прямо відбуваються з наукою польських гимнів і инших патріотичних пісеньок у роді „Не дами земі" і т. д. Під цим оглядом українські батьки й мами повинні забрати слово. Їм не повинно і не сміє бути байдуже, чого учать їхніх дітей. Вони мусять берегти як ока в голові, дорогі серця і душі власних дітей. Їм не може бути рівноушне, які словда виговорює їхня дитина, які пісні вилітають з уст дітей. Діти це також українські громадяне. І там, де старші не можуть впрост говорити, там нехай заговорять діти. Бо коли сього не научимо наших дітей, то каміння після руїни заговорить, але воно буде говорити про невольничий дух батьків.

Таке діється в українських школах. Щож говорити тоді про всі ті школи, до котрих ходять головно українські діти, а які переміно з українських на польські. В слід нашого рахунку маємо таких дітей тепер коло 200.000. Можна уявити собі, які форми мусить прибрати там усе, що польське.

Але непосилання до школи — це не є засіб боротьби. Те, що дитина не ходить до школи, відібється на ній самій, відібеться на народі, коли серед нього зростатиме число неграмотних. Нашою неграмотністю, спричиненою польською шкільною господаркою, побивали нас Поляки цілими культурним світом Виказуючи велике число неграмотних у нас, заявляли, що наша неграмотність є висл ідом нашої неохоти до науки й знання. Непосилати дітей до школи — це тільки вислід охоронити себе від лихого впливу. Але тут треба здобувати позиції, треба будувати, хоч би навіть серед дуже неприятливих умов.

Перше всього не вільно позволити на те, щоби переміна викладової мови відбувалася безкарно і без протесту. На це є часописи, на це протести перед відповідальними чинниками. Зібраний матеріял про всі надужиття на полі шкільництва дійде рішучо до відома заграниці. Але треба сей матеріял мати в руках. А заграниця має дуже добре вухо да таких справ, як школа й виховання. Сьогодня шанують скрізь у світі право до науки на рідній мові і серед Неґрів. А коли сьогодня відбирають таке право великому культурному народови, то воно не полишиться без наслідків. Рішуча постава нашого громадянства осягне свій успіх. Не вільно промовчувати найменшого факту. Усе належить записати до чорної книги, кривавої книги, бо тільки таким чином покажемо, як дуже сторожкі ми на справи нашої школи.

Протестуючи й подаючи до загального відома всякі надужиття. Скажемо тут одно. Багато українських учительчких сил пішло на чужину, в далеку Польщу, аби там учити польських дітей. І вони — зовсім певно — сповняють льояльно свою службу. А вже цілком певно не роблять ніщо таке, що могло би визивати „польське наслення. Вони чують, що попали у чуже море. Ніякої помочі від населення не дістають. Савпаки, переносять тільки докори й шикани мимо сього, що не пішли на чужину з доброї волі, але задля куска сухого хліба, котрого відмовлено їм на рідній землі. А у нас? У нас противно. Ми й у себе чуємо себе як чужі, а чужина почуває себе як в дома. Здається на питання, хто винен, легко відповісти.

Далі треба безумовно подбати про науку дітей в рідній мові. Рішучо можемо сказати, що кожда громада є в силі устроїтися так, аби мати своїх учителів для своїх дітей. Чи це буде приватна школа, чи це буде приватна наука, то тут громада за громадою мусить повстати і мусить поставити на своїм. І народ мусить побідити, стоючи за слушну справу.

А вже перше всього обовязком є, щоби спільними силами допомогти перше всього до основання приватних українских шкіл у всіх містах і місточках, а далі і всіх більших громадах, а вкінці всюди там, де перемінено насильно викладову мову. Тут праця ще лекша. Треба тільки троха почуття жертвенности на школи. Вже добрих півтора десятка літ поширюємо сей клич жертвенности на школи й культурні установи. А як далеко ще воно до сього, аби кождий почував на собі усю відповідальність за невиповнення сього обовязку. Страшний стогін української школи мусить розійтися по краю вічевим дзвоном. Це сьогодня чуємо часто як при покликах до жертв на школи, наші люде говорять, що „моя дитина не ходить до школи, тому не буду давати на школи". Але доля твоєї дитини, чоловіче, не буде инша, як доля нас усіх. Долю твоєї дитини збудують всі инші діти, і що зусиллями усіх прийде повне право на наше свобідни життя.

Ще раз на закінчення повторимо загально відомий аксіом: „Кождий нарід має таку долю, яку сам собі заслужив!" Так і наша доля заслужена нами. Від нас залежить, чи і як вона зміниться. Ми віримо, що ми рішучо не пропадемо, що ми вийдемо переможцями у тій страшній затяжній боротьбі. Важне одначе це, щоби хвилі побіди не відсувати як найдальше. Сильний, однофронтовий виступ цілого народу у всіх проявах національного, політичного й суспільного життя, приблизить з одного боку хвилю побіди, з другого боку зменшить наші жертви до найдальших меж. А загальна всенародня жертвенність на школи є дуже важним звеном у наших змаганнях!

—o—

Памятайте про „Рідну Школу" і про жертви на приватні українські школи!

Ширіть ідею жертвенности на школи від громади до громади, від хати до хати!

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Тимчасовий уряд місцевого „Обєднання" повідомляє всі місцеві Братства і Товариства, щоби урядники всіх братств і товариств, то є предсідатель, секретар і касієр, прибули на мітинг до Народного Дому на горі місцевій ч. 367 St. Pauls Ave. в четвер, дня 11. січня с. р. о годині 7-мій вечером. На тім мітингу є дуже важні справи до полагодження, о котрих кождий місцевий урядник повинен знати і опісля до них застосоватися.

Антін Онисик, секретар.

В СПРАВІ СІЧИ В АМЕРИЦІ.

ПОКЛИК.

До всіх Українців в Злучених Державах.

(Допис).

Світова війна і її наслідки научили нас, що на політичній арені може відограти важну і рішаючу на свою користь ролю лише зорганізований народ і як з таким тільки можуть числитися і другі держави, хотяй би наймогучійші.

Незорганізований народ, в очах других культурних народів, являється незбитою товпою, котра з причини найменшої невдачі або і найменших домових непорозумінь розлітаєсь, лишаючи тільки в історії свого народа немилий спомин.

Найважнійшу таку ролю у відродженню свого національного життя відограли у дотичних народів організації з карностию і напрямом військовим, себто організації, котрі через свою національну свідомість, стали сторожами свого національного життя, та на случай потреби вони були готові берегти своєї національности з оружем в руках, бо так їм наказувала їх духова карність вироблена у внутрі своєї організації.

Щоби це доказати, не треба глядіти далеко в історію одного або другого народа, бо хто мав отворені очи на це, що ділилось і дієсь від початку світової війни, цей безперечно мусить признати, що так єсть а не інакше.

Чи стоялаб днесь Польща на списі свободних держав, колиби не польські легіони? А армія Галера? Чи можливо булоби Полякам в Америці зорганізувати її без помочи тутейшої організації „Сокул"?

Коли возьмемо під увагу такі організації у культурнійших від Поляків народів, як у Чехів, Німців і т. и. — де така організація являлась нічим іншим а тільки вишколеною армією, то тут безуслівно мусимо ствердити, що такі організації у народів, котрі хотять жити свобідним життєм, суть конечні. Єсли би якийсь народ не мав у себе такої організації або еслиби мав, та не хотів підпирати, то він видає осуд своєї незрілости до державного життя. Так саме, як у других народів, таку саму важну ролю у відродженню нашого національного життя відограли краєві Січі. Історія запише на своїх сторінках чи велику посвяту наших У. С. С. золотими буквами.

Чисельна перевага ворогів підступ і лукавство привалили своїм гидким кадавбом наші національні змагання, але не зуміли придавити душевно-національного духа наших славних Січовиків, які лишились при життю і котрих ворожа рука не зуміла закути в свої кайдани.

Якими героями в очах народа суть наші Січовики, роскинені по таборах в Чехословаччині! Терплять там холод і голод та вичікують відповідної нагоди, щоби з крісом в руках лімститися на ворозі. У них один клич: „або здобути, або донє бути", і цей клич є для них осолодою в їх теперішних терпіннях. Читаючи проголошення амнестії через польський уряд, що вони можуть свобідно вертати до своїх жінок, дітий, родичів, домів, у відповідь із грудий всіх Січовиків залунала пісня „Не пора Москалеви й Ляхови служить"! Мимохіть слези стають нам в очах, а разом із тим глибока віра, що маючи таких бравих людий, наша вітчина „Не вмре, не загине"!

В окупованій Польщею, Галичині, мимо переслідувань, відновились товариства „Січи". Як голосять звіти, під Січовий прапор гуртуються всі здорово думаючі — молоді і старі, жінки і діти — богатші і біднійші, інтелігенція, селяни і робітники, взагалі ціла українська суспільність. Наш нарід свідомий сего, що сама назва „Січ-Січовик" має для ворога страшну погрозу у собі, а для нас то жива кров, яка розносить здорове життя по цілім нашім народнім організмі.

І у нас, в Злучених Державах єсть Січова Організація, котра держиться завдяки жертволюбивости і карности духа Січовиків. Але досі „Січ" не розвинулася еще так, як вимагає теперішна хвиля нашого відродження. У свобіднім краю, у якім живемо, у „Січах" повинна зорганізуватися уся українська еміграція.

Здавалобся, що український народ в Америці, маючи примір других народів, та знаходячись в не найгірших обставинах фінансових, користаючи зі справедливих і демократичних прав американських, заповнить своїми членами „Січ", так що вона буде числити що найменьше до 100.000 карної суспільности.

Возьмім хотяй би моральну вартість такої 100 тисячної Січ. Орг. Як викривилобся лице старої грішниці Польщі, колиб ми мали таку зорганізовану стотисячну армію Січовиків!

А що сказали би другі держави, маючи до діла з такою сильною з напрямом військовим організацією?! Тут нема двох гадок, що кожду порушену справу мусілиби взяти під обради а не кидати її до коша, як до того часу діесь.

А що сказалиб наші браття в старім краю, маючи за собою в Америці так сильну „Січову Орг."? Не упалиб на дусі ніколи під напором хочби яких переслідувань!

А що найважнійше, то це, що на поклик нашого поневоленого народа, кождий член, вихований в Січовім дусі станувби в ряди борців за свободу, бо так йому наказує статут Січової Орг. січова карність!

На конгресі в Филаделфії порушувано вагу Січової Організації та запала резолюція, щоби загал підпирав „Січ" через вступлення в члени, однак як звичайно у нас буває, резолюція ухвалена, делегати розійшлись домів, а ціла справа пішла в забуття.

Нехай жеж бодай Січове Братство не забуде за свій обовязок. Кождий із нас хай поширює Січову ідею при кождій нагоді. Тоді принесемо найбільшу поміч Україні, коли усіх Українців приведемо у Січові ряди. Бо „Січ" то символ української державности, української свідомости і повного патріотизму.

Низше підписана Старшина 1-шого Округа Січової Орг. у Филаделфії звертаєсь проте до всіх людий з почуттем народного обовязку, щоби поспішили негайно до помочи Січовій Орг через основування в своїх місцевостях Сотень Січових. Де живе бодай 10 щирих Українців-патріотів, там повинен знаходитися Січовий відділ. У котрій місцевости буде хотяй би найменший Січовий гурток, там і большевизм скоро зломить голову і ворожа ляшня мусить тихенько сидіти.

По інформації в справі Орг. Січових Сотень можна відноситися до Гол. Екзекутиви Січ. Орг в Шікаго на адресу рекор. секр. С. Мусійчука, 2152 W. Chicago Ave., Chicago, Ill. Українці близше міста Филаделфії можуть відноситись до писаря 1-шого Округа на адресу М. Стоколоса, 4755 James St., Frankford, Philadelphia, Pa. а звідтам дістануть всі потрібні інформації.

До діла! Покажім світови, що ми є народ карний, та, що коли зайде потреба ми готові стати в обороні своїх прав під синьо-жовтим прапором всі, без згляду на вік, пол, становище — одною сильною лавою!

ЗА СТАРШИНУ 1-шого ОКР. СІЧ. ОРГ. У ФИЛАДЕЛФІЇ:

М. Коцюк, відп.,
Вас. Височанський, отаман,
Михайло Стоколоса, писар.

ДОПИСІ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Концерт д. Михайла Зазуляка.

Недавно сему відбувся у нас в Перт Амбою концерт, який урядив наш арист-співак д. Михайло Зазуляк при співучасти пяністки п-ни Віри Стеткевич і одинайцятьлітного скрипака Осипа Стеткевича. Концерт тревав поверх дві години, але всім, які були на сім концерті здавалося, що він тревав дуже коротко. По кождій точці були бурі оплесків. Д. Михайло Зазуляк співав з таким чуттем і з таким гарним виговором слів, що поривав всіх. Голос у него був чистий, сильний і вишколений. Сам він виглядає мізерно. Видно на нім брак здоровля. Та по голосі сего не знати було; мимоволі приходило на гадку: звідки сей голос у нього береться?

Малий Осип Стеткевич, у якого великий талант до музики, дуже гарно достроювався до д. Зазуляка, бо як д. Зазуляк поривав своїм голосом, так малий Осип своїми скрипками. Люди прислухувалися музиці малого артисти і кожду точку гучно оплескували.

Панна Віра, знана зі своїх виступів на пяні, як всюда, так і тут показалася артисткою.

Описавши коротенько сей концерт, я хочу звернути увагу нашого шановного Громадянства особливше на особу д. Зазуляка, який при своїм великім дарі голосу — бідує, бо утримує при собі стареньку матір і печалиться своєю сестрою, яка також не має здоровля і не може запрацювати на себе. Коли би ми піддержали д. Зазуляка і дозволили і допомогли йому давати частійше концерта, то і він скорше прийшовби до себе, до здоровля, а й утримавби родину. — В околиці Ню Йорку майже вже всюда давав концерта д. Зазуляк, часто співав і в самім Ню Йорку, де много його чуло, але чи не добре би було, щоби і другі місцевости почули нашого так великого співака, а й допомогли йому в його недоли? Возьмім Пітсбурщину. Наших громад там много і ціла околиця заселена нашими людьми. Чи не добре би було як би в Пітсбурщині завязався комітет бодай з кількох людей і умовився з на кілька концертів. Я певний, що люди почувши голос д. Зазуляка всюди хотіли би мати такий концерт і у себе. Тим способом д. Зазуляк мігби перебути довший час в околиці Пітсбурга і там урядити більше концертів. Люди були би вдоволені, що почули свого артисту співака, а тим і причинилися би до скормного удержання для нього. Таких людей нам треба піддержати. Старі і молоді повинні горнутися на концерти, щоби почути свою рідну пісню з чуттем і гарно відспівану. Його подивляють не лиш свої, але й чужі, бо він співає в ріжних язиках. А коли д. Зазуляк прийде до свого здоровля, певно, що знайде собі і друге занятте, якеб запевнило йому краще життє.

Гість.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Принятте кводрового народнього податку.

В суботу дня 30-го грудня 1922 р. о год. 8-мій в вечер відбувся мітінг Тов. Української Січи відділ 170 У. Н. С. в гали церковній при Сусекс і Грін ул. Мітінг отворив предс. В. Павукевич з піснею „Гей там на горі Січ іде". По сім наступило справоздання урядників і контролі. Урядники і контроля здали своє справоздання все в порядку за що товариші дали їм вотум довіря з повстанням з місць. Відтак предс. Січи В. Павукевич покликав на предс. до перепровадження річних зборів тов. Ст. Миляновича, на що всі товариші згодились. Предс. річних зборів тов. Ст. Милянович подякував присутним тов. за довіря і заявив, що буде стисло після статута провадити вибори до нового уряду Тов. Укр. Січи на рік 1923 і покликав на секретарів Т. Мельниченка і Гр. Корунова, почім зачались вибори як слідує: предс. Андрій Кругляк, 116 Грант Евеню; заст. Т. Мельниченко; секр. Г. Павлик, P. O. Box 120; заст. Гр. Корунов; рекорд. секр. Н. Лазорко; заст. Ів. Швед; касієр Ст. Мущинський; заст. М. Рось; контрольна комісія: Ів. Сосульський, П. Мелень.

По виборах було пару ухвал для добра товариства і ухвалено, що кождий є на рік 1923 оподаткований по 25 цнт. на місяць на оборону Галичини, на що всі члени грімко крикнули, що нам сего не треба брати під ухвалу тільки нам давати як найбільше, щоби сего ката ляха як найскорше вигнати з рідної землі України.

Відтак тов. предс. річних зборів заявив, що хто заплатить згори за себе сей податок дістане зараз посвідку. Дальше подякував товаришам за взірцевий порядок, що йому перший раз трафилось бути на таких виборах і пожелав товариству ширшого розвою в 1923 році, щоби притягали до товариства і до У. Н. Союза нових членів по чім товариші весело як Січовики розійшлися домів.

Г. Павлик, фін. секр.

МЕНЧЕСТЕР, Н. Г.

Про мобілізацію в Менчестер.

Дня 17. грудня м. р. відбулись у нас протестаційні збори в гали „Українського Клюбу". Збори отворив місцевий парох о. Антін Уляницький короткою промовою та покликав до вибору предсідателя та секретаря зборів. Предсідателем одноголосно вибрано о. А. Уляницького а секретарем Лесю Сисина.

о. А. Уляницький подякував за вибір і у своїй промові пояснив присутним теперішне тяжке положення наших братів і сестер в галицькій Україні. Бесідник взивав до щирої праці для визволення рідного краю через несенне негайної помочі нашому легальному правительству під проводом Е. Петрушевича.

— Не надіймося на це — говорив бесідник — що хтось нам дасть волю. Коли ми самі не зорганізуємося одним сильним муром і власними силами не ударимо на Ляха, то чужі держави не поможуть нам. Теперішна хвиля вимагає такої організації, щоб переконати світ про нашу слушну справу та показати, що ми здібні до самостійности, та що ніколи не згодимось на ляцько-московське ярмо. Бесіду о. Уляницького нагороджено гучними оплесками.

Другим бесідником був Лесьо Сисин, котрий загрівав присутних до праці та помочі нашим браттям, котрі стогнуть в проклятім ляцькім ярмі. Бесідник представив зібраним страшні ляцькі звірства, масові арешти, розстріли наших героїв. Коли уся посвята наших найлучших людий не має піти надармо, то мусимо піти за прикладом других Українців в Злучених Державах і злучитись в „Обеднанне". Тут злучені разом, будемо складати жертву на Негайну Допомогу, засилати протести до цілого світа проти страшної кривди, яку роблять нам Ляхи з ласки аліянтів і чинити усьо, що буде потрібне для здобуття української держави. Опісля відчитав маніфест „Обеднання" та запропонував вибрати „Комітет Обеднання" в Менчестер.

Слідував вибір комітету.

До комітету увійшли слідуючі: о. Антін Уляницький предсідатель, Йосиф Петрик заступник предс., Лесьо Сисин секретар, Петро Струк касієр, Петро Кухар і Василь Кухар контролори, Василь Явірський і Олекса Буцяк колектори.

По виборі уряду Л. Сисин представив ціль і вагу Обеднання і заохочував, щоб всі Українці вступили до сеї карної армії та давали народний податок, який маєся висилати до головного уряду в Филаделфії.

На фонд негайної допомоги зложено $22.75.

Ухвалено, щоб колектори пішли по гавзах а коли зберетьєся більшу суму, то вишлеться до нашого представництва у Вашингтоні. Спис жертводавців подамо пізніще, коли зложать усі ті, що деклярували.

Тепер відзиваюся до вас, дорогі браття і сестри в Менчестер. Приступіть всі, як оден, до Обеднання! Дайте кождий хоч на одну кульку, щоб прошити ганебне ляцьке серце. Знаю що і Вас постигла трохи біда через 10 місяців страйку, але страйк вже скінчився. Ми на свобідній земли, ми не можемо приглянути свою недолю до недолі братів, котрі конають в ляцьких тюрмах. Коли тепер з Вас хто відкажеться від помочі і податку, то сей не варт зватись Українцем. Є тут трохи таких, що не лиш що самі не дають але і других намовляють не дати. Є і такі, що мають гроші, а не дали нічого на Позичку Нац. Оборони. Що йому до того, що там його братя конають за нею. Коби він тут мав що добре попоїсти тай на муншайн. До тих кличу: Схаменіться, будьте люди. Коли і тепер не обізветесь та не сповните горожанського обовязку, так у вас не українське і не людське серце! Не відкажіться тепер, а всі, як оден, дайте на фонд негайної допомоги та вступайте до „Обеднання" та зложіть народний податок!

Протести вислалисьмо від Комітету Обеднання до конгресмена Шермана Г. Бурова і сенатора стейту Ню Гемшир Мозеса Г. Гали, і до секретаря закорд. справ Чарлса Гюза. Телеграми від Обеднання підписали: о. А. Уляницький предсідатель і Лесьо Сисин секр. З окрема вислано телеграми від Українського Народного Комітету до сенатора, конгресмена та Гюза. За У. Н. Комітет підписали Теодор Петрик предс., Лесьо Сисин секр. Сего тиждня вишлемо також до конгресменів та сенаторів і гардінга апель до цивілізованого світа, котрий був по англійськи друкований у „Свободі". Також будемо старатись помістити в місцевих англійських часописах і будемо працювати з усіх сил, щоб усіх Українців притягнути в Менчестер до народнього податку.

ЗА ОБЕДИНЕННЄ УКРАЇНЦІВ в МЕНЧЕСТЕР, Н. Г.:
Лесьо Сисин, секр.

УКРАЇНСЬКИЙ ІСТОРИЧНИЙ ФІЛЬМ

В падолисті с. р. виставляли в найбільшому кінотеатрі в Празі фільм Василя Пачовського: „Чарівний перстень Карпатів", історичні картини з XIII. століття з часів князя Козіятовича. (В ролі князя — М. Садовський). В алегоричних образах пересувались перед очима видців найкрасші часи історії Підкарпатської Руси. На виставі був присутний президент Масарик, який запросив до своєї льожі гостий з Підкарпатської Руси, о. Волошина і К. Грабаря.

ДЕ БУДЕ У. Н. ХОР?

(Від 10. до 31. грудня в Мексика).

JANUARY 1923

Fri. 12. San Francisco
Sun. 14. Travel
Mon. 15. Portland
Tues. 16. Tacoma
Wed. 17. Vancouver, B. C.
Thurs. 18. Seattle, Wash.
Fri. 19. Spokane
Sat. 20. Moscow, Idaho (Matinee)
Sat. 20. Pullman, Wash. (Evening)
Sun. 21. Travel
Mon. 22. Boise, Idaho
Tues. 23. Idaho Falls, Idaho
Wed. 24. Ogden, Utah
Thrus. 25. Salt Lake City
Fri. 26. Provo, Utah (Matinee)
Sat. 27. Pueblo, Colo.
Sun. 28. Denver, Colo.
Mon. 29. Colorado Springs
Tues. 30. Kansas City
Wed. 31. Leavenworth